

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. Causa non est deterior effectu

urn:nbn:de:bsz:31-102400

*Disputationum Philosophicarum**QVINTA,*

continens

REGULAS VI.

circa doctrinam

CAUSÆ ET CAUSATI.

RESPONDENTE

*publicè*JOHANNE HEINRICO MAGDEBURGIO,
Gebeseno. Thuringo.

REGULA I.

Causa non est deterior effectui.

I.

Considerabimus hoc in tribus causarum generibus. Nam de fine infra. Quantum igitur ad causas internas, quæ sunt materia & forma, dicimus, illas simul sumtas & unitas, & effectum earum, quod est compositum, esse ejusdem perfectionis. Ratio manifesta est, quia compositum ex materiâ & formâ, & ipsa materia & forma unitæ secundum rem unum & idem sunt, eademque omnino includunt; utraq; verò seorsim & per se sumta est imperfectior effectui, i.e. materia est imperfectior composito, & forma est imperfectior eodem.

Quan.

II.
contro
nus V.
Met. d.
senten
Nos co
Qui
lic
on
Sed
ma
fed
an
E. e
Similit
Con
ma
E. &
III.
am om
reale
quam
riam e
tet ex
losoph
mam,
stantia
comp
ribus

II. Quantum ad materiam, non novi esse controversiam. De formâ disentiunt Jandunus *V. Met. quest. VI.* Augustinus Niphus *VII. Met. disp. V.* & Zimara *in theor. propos. 10.* estque sententia Averrois *II. Phys. t. 4. & VII. Met. t. 7.* Nos contra ita argumentamur:

Quicquid includit totam perfectionem alicujus, ita ut insuper includat perfectionem alterius, id est eò perfectius,

Sed compositum totam perfectionem formæ includit, ita ut insuper includat perfectionem materiæ, sicut homo præter animam includit etiam corpus.

E. est perfectius formâ.

Similiter subsumere licet de materiâ:

Compositum includit totam perfectionem materiæ, & insuper perfectionem formæ E. & materiâ perfectius est.

III. Neq; verum est, quod dicunt, materiam omni destitui perfectione; cum omne ens reale bonum quid sit, & perfectionem aliquam importet. Quis autem negaverit, materiam esse ens reale? Imò substantia est, ut patet ex *II. de anim. t. 2.* & aliis locis, quibus Philosophus dividit substantiam in materiâ, formam, & compositum & ex *I. Phys. t. 52.* ubi substantiam ex non substantiis componi negat: componitur autem ex materiâ & formâ. Pluribus aliis testimoniis ex Philosopho adducendis

cendis immorari nihil attinet. Et si materia non est ens reale, ex nihilò aliquid fiet, quod ab universò tum antiquissimorum, tum recentiorum Philosophorum chorò pro absurdò semper fuit habitum, quã de re infrã in Titulò de materiã.

IV. Nec majoris momenti est, quod ajunt, positò materiam in se aliquam continere perfectionem, non tamen inde firmiter colligi, compositum, quod ex eã & formã constat, formã esse perfectius; quando quidem hoc aggregatum, Deus & mundus, includit perfectionem mundi, quam Deus formaliter non includit, nec tamen perfectius est, quàm solus Deus. Est enim magnum descrimen. Continetur enim omnis perfectio totius mundi in Deò, si non formaliter, tamen eminenter. At quod dicunt, perfectionem materiã in formã eminenter contineri, falsissimum est. Quod enim eminenter aliquid continet, debet illud posse producere, sicut dicetur *Reg. seq.* At materiam forma non potest efficere, sicut Deus omnes res extra se producit.

V. Militare autem pro compositi dignitate omninò videtur & hoc, quod forma est pars compositi sive totius. *At totum aut perfectum aut omninò unum sunt, & natura inter sese affinitia,* ait Aristoteles *III. Phys. t. 64.*

VI. Nugas agunt Fonseca *L. VII. Met. c. III.*

q. II.

q. II.
guene
as con
fi con
ctiore
est, s
perfe

VII.
ctum
ab ips
existe
Deum
forma
forma

IX.
est, el
infor
hitur
forma
conce
Cum
nimir
se sub
vision
Si tert
ejus d
quod
se sub
versè

q. II. f. II. & Pereri^a *VI. phil. nat. c. V.* dum distinguendô oppositas in hâc quæstione sententias conciliari posse censent. Ille dicit, formam, si consideretur, ut actus est, compositô perfectiorem, si ut actus vel forma informans, hoc est, secundum propriam rationem, minus perfectam esse.

VII. Quod ut evertamus, præmittimus, actum sive formam duplicem constitui, etiam ab ipsô Fonseca *I. Met. VII. q. III. f. VI* per se existentem sive non informantem, cujusmodi Deum & substantias separatas esse dicit, & informantem, illum nimirum, qui materiam informandô compositum constituit.

IX. Jam quando statuit, formam, ut actus est, esse perfectiorem, accipit actum aut pro informante, aut pro subsistente, aut ut abstrahitur ab utrôque. Non primô modô, quia sic formam cedere in perfectione composito concedit. Si secundô, apertè falsum dicit. Cùm enim forma, de quâ hîc sermo est, quæ nimirum est pars compositi, non sit actus per se subsistens, sed potius ipsi opponatur in divisione, ut actus subsistens considerari nequit. Si terriô, quod omninô velle videtur, neq; sic ejus determinatio admitti potest, propterea, quod actus in communi, ut complectitur per se subsistentem & informantem, non est univèrsè perfectior compositô: aliàs enim & actus

actus quilibet informans esset perfectior compositio, & sic caderet posterius membrum conciliationis Fónsecæ, sed secundum ipsum necesse est, quendam perfectiorem esse; ut subsistentem, quendam autem imperfectiorem. Quemadmodum ergò malè diceretur, equum esse imperfectiorem leone, ut tale animal est, id est, ut equus est, perfectiorem, ut animal: propterea, quod de ratione animalis non est, esse perfectius leone, sed quoddam perfectius est, ut homo, quoddam imperfectius. Sic non rectè asseritur, formam, ut actum, esse compositio perfectiorem, quoniam non est de ratione actus, ut per se subsistentem & informantem sub se comprehendit, compositio perfectiorem esse. Taceo, quod voci actus in eâ latitudine, communis aliqua ratio non respondeat, sed in æquivocis potius ea esse videatur.

IX. Pererius contra ferè ait, formam, consideratam per se ac separatim à materiâ, esse eâ ignobiliorem, ut autem habet esse in materiâ, nihil aliud esse, quàm ipsum compositum, quod attinet ad nobilitatem & perfectionem, quæ est in compositio, & sic vel æqualem nobilitatem & perfectionem, vel etiam majorem, non modò nihil perfectionis adjungere composito, sed radicem etiam esse & seminarium cunctarum imperfectionum

&

& def
bus;
dictis
us fo
perfe

X.

& con
tum &
g. bo
tassis
mâ c
lapide
quod
rum g
cum f
comp

XI.

comp
mam
ne ant
fint ge
rapot
accide
pè cau
giore
talis fi

XII.

dicen
de pri

& defectuum, quæ accidunt rebus naturalibus; quod minimè conceditur, ut patet ex dictis §. III. Aut si id verum est, cur non potius forma seorsim à materiâ considerata est perfectior?

X. Comparatio autem hæc inter formam & compositum instituta concernit compositum & formam, ex quâ constat. Dicimus v. g. bovem esse perfectiorem animâ bovis. Formâ tassis enim compositum cum alterius rei formâ collatum perfectione superabitur, ut si lapidem cum animâ rationali comparea; quod quidem & in omnibus reliquis causarum generibus observandum esse, ut nempe cum suis, & non cum alterius causæ effectibus comparentur, manifestissimum est.

XI. Caterùm, cùm materia non tantùm compositi, sed & formæ causa sit videtur, formam substantialem simpliciter ei perfectione antestare, propterea, quod, cùm ejusdem sint generis, forma actus est, materia verò pura potentia, & quidem passiva est. De formâ, accidentali Suarez contrarium asserit, nempe causam materialem esse simpliciter perfectiorem suò causatò, eò, quod forma accidentalis sit.

XII. Quantum ad causam effectricem, aliud dicendum est de causâ instrumentali, aliud de principali. Instrumentalis potest imperfe-
rior

etior esse effectu, sicut patet de calore, per quem tanquam per instrumentum, generatur substantia, v. g. caro. At calor, tanquam accidens, substantiâ ignobilior est. Dico, potest, quia non necesse esse videtur, ut sit ignobilior, potest enim esse nobilior, quod conspicitur, cum securi, tanquam instrumento, ligna finduntur. Causa verò principalis non est imperfectior effectu, & hoc vult nostra Regula.

XIII. Cum autem causa principalis duplex sit, univoca & æquivoca, univoca est ejusdem perfectionis essentialis cum effectu, ut bos generans cum bove à se genitò, calor cum calore à se productò. Et ratio est, quia causa univoca est ejusdem speciei cum effectu. Quæ autem ejusdem speciei sunt, essentialiter æqualis perfectionis sunt, prout colligitur ex Aristotele III. Met. t. II. Dixi autem, essentialis, quia quantum ad ea quæ non sunt essentialia, causa univoca potest esse perfectior effectu. Potest enim calor ignis, qui octo graduum est, producere calorem longè debiliorem, ut duorum vel trium graduum. Verùm calorem esse tot vel tot graduum, non pertinet ad essentialiam ejus.

XIV. Sed potestne causa univoca esse imperfectior, quantum ad aliquod accidens? Ita videtur, quia pater potest generare filium nobi-

nobilis
sam un
En qua
si hom
eundem
tis, sed
ab aliâ
Suarez
XV.
la est e
à se ext
tio est,
sunt es
quoque
putat F
igitur
cie dif
perfect
minori
princip
ter. E. i
II. q. III
I. Q
aliquid
nitur h
In hon

nobilioris ingenii. Dicendum tamen, causam univocam non esse imperfectiorem effectum quantum ad id, quod est ejus effectus. Quod si homo genitus sit præstantioris ingenii, sequendum id non est effectus hominis generantis, sed id aliunde, ut à virtute astrorum; aut ab aliâ aliquâ causâ provenit. Quâ de re vid. Suarez cit. disp. XVI. sect. II. n. 7. & seqq.

XV. Quantum ad causam æquivocam, illa est effectui perfectior, ut architectus domo à se extructâ, Sol calore à se productô. Et ratio est, quia quæ diversa speciei sunt, non possunt esse æqualis perfectionis, quod ipsum quoque ex *tit. loc.* Aristotelis colligitur, & disputat Fonseca V. Met. c. XXVIII. q. XIV. s. II. Cû igitur causa æquivoca & effectus sint res speciei differentes, non potest illa æqualis esse perfectionis cum hoc: ergo vel majoris, vel minoris. Non hoc, quia sic non esset causa principalis, nec contineret effectum eminenter. E. illud. Vide Conimbricenses in I. post. c. II. q. III. arr. VI.

REGULA II.

Quicquid est in effectu, præexistit in causa.

I. Quod pertinet, quod vulgò dicitur, quod aliquid non habet, alteri dare non potest. Proponitur hæc regula de causâ efficiente. Inquis: in homine reperitur natura animalis, quæ tamen